

Posamezna številka 6 vinarjev.

Posamezna številka 6 vinarjev.

„DAN“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkih pa ob 8. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1'20, z dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto celoletno K 20'—, polletno K 10'—, četrletno K 5'—, mesečno K 1'70. — Za inozemstvo celoletno K 30'—, — Naročnina se pošilja upravnistvu.

Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITIČEN DNEVNIK.

Uredništvo in upravnistvo:
Učiteljska Tiskarna, Frančiškanska ulica št. 8.

Dopisi se pošiljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopi si ne vračajo. Za oglase se plača: peti vrsta 15 v, osmrtnice, poslana in zahvale vrsta 30 v. Pri večkratnem oglašanju po-
pust. — Za odgovor je priložiti znamko.

Telefon številka 118.

ANTON AŠKERC.

Ob času, ko v našem slovenskem kulturnem središču živimo težke čase in se razbite narodne in napredne vrste umikajo z bojnih polj, ki jih zaseda reakcionarna protinarodna črna armada — je umrl pesnik Anton Aškerc, ki je s svojimi deli in nazori polnil cvetočo dobo mladostne slovenske literature od l. 1880 pa do zadnjih časov. Bil je največja in najvažnejša, pa tudi najizrazitejša literarna osebnost te dobe. Ko je l. 1881. začel izhajati »Ljubljanski Zvon« sta se v njem oglašila dva pesnika po božji volji. Eden se je podpisoval x — drugi Gorazd. — Prvi je bil liriki, drugi epiki. Oba sta bila duhovnika — prvi je bil Gregorčič — drugi Aškerc. Gregorčič se je glasil kakor slavec iz južnih logov. — Aškerc pa je prišel kot spominski bojevnik prejšnjih in sedanjih časov. Na grajskih razvalinah se je ozval njegov glas, o preteklosti je govoril o našem suženstvu in propadu, k boju je klical, k zmagi in k svobodi!

To je bila generacija, ki je vzrasla po taborih, po letih 1870., ko je nastala v domovini nekaka stagnacija in so se duhovi začeli deliti. Stritarjeva šola je šla odločno v evropsko kulturno duhu, Jurčičev krog okoli »Slov. Naroda« je povdarjal idejo narodnosti in napredka.

Toda že so se pojavili reakcionarji. Klerikalci in konservativci Bleiweisovega kroga so stopili skupaj in so šli proti mladim bojevnikom.

Iz te dobe je prišel Aškerc. Prinesel ga je čas s seboj. V Stritarjevi šoli se je izučil jezik do idealne popolnosti. Treba je bilo mojstrov, ki bi znali kaj vlti v to obliko. Slovenska zemlja — hvala Bogu — ni bila revna na pesnikih — ta in oni je pel narodu in svobodi — toda ta rodoljubna poezija se je preživela. Treba je bilo novih idej in novih misli. Saj je šel velik kulturni boj preko Evrope. Nas se je dotaknil ta boj le mimogrede. Stritar in njegova šola so opozarjali nanj. Bili smo še pre-slabotni, da bi bili razumeli cel njegov pomen — saj smo komaj začeli živeti.

Aškerc je prišel tih kakor lev na polzaspano poljano. Premeril je plan od severa do juga, od vzhoda do zahoda in se je zamislil. Kaj je naša zgodovina, kje smo bili, kje smo sedaj — kam naj gre naša pot? To so bila vprašanja časa.

In tako so se začele one lepe pesmi o naši preteklosti, o gradovih in samostanih, o kralju Matjažu in celjskih grofih, o kmečkih uporih in turških vojnah. — K njim so se pridružile krepke pesmi iz narodnega življenja — o svatbi v Logeh — o mejniku, o kugi, itd. Gorazd je zaslovel. Vse je čakalo njegovih pesmi. Izšlo so »Balade in romances«, ki hranijo v sebi bisere naše epike. Gorazd je pel naprej — vedno bolj glasno bolj krepko, bolj bojevit.

L. 1882. je Mahnič napadel Gregorčiča. To je bil prvi odločen nastop klerikalizma proti novostovski literaturi in njenim vodilnim idejam. Ubogi goriški slavec je skoraj izkervavel — lev Aškerc pa je videl, da je prišel čas boja. In se ni pomišljal. Od te dobe nosi cela njegova poezija bojevit izraz. Sam je povedal: Moja muza ni mehkužna, bledolčna gospodična, je Spartanka... In ta Spartanka je pela pesem boja in svobode — ne samo na narodnem in bojnem polju — ampak tudi na kulturnem polju. V tem je ostal Aškerc do konca sam sebi zvest. Najhujši napadi od klerikalnih in literarnih strani ga niso zadržali. V tem oziru je postal glasnik svobodomiselnih idej moderne dobe. Skušal je svoje ideje izraziti v pisnih in je našel zato primerno lirčno ali epično obliko.

Aškerc, pesnik balad in romanc, se je bolj in bolj poglobljal v kulturno vprašanje nove dobe in pri tem ni pozabil, da smo tudi Slovenci v zvezi s to kulturo. Njegovo odločno geslo je bilo: naprej s kulturo, poglobiti naše duševno življenje, razrešiti našo kulturno krizo. Pri tem je sam postal »iskalec resnice«.

Ozka pot našega klerikalnega katoličanstva mu ni mogla zadostovati. Bil je prevelik duh, da bi mogel ostati v ozkih mejah, ki so oklepale slovensko versko čustvo. Tudi zgodovina mu je kazala široko pot.

Zato je Aškerc zvalil orientalna verska filozofija. Postal je pesnik »Misli svobodne« in kot njen svečenik se je poglobljal v svetovno uganko, iskal je resnico, Boga, začetek svetovja — smisel življenja. Hotel je, da bi se razjasnilo po njegovi zatamnjeni domovini. In tako se je rodila ona »Balada o potresu«, ki je tako razburila klerikalne duhove. Kakor Gregorčičeva »Ob nevihti« tako je Aškercova »Balada o potresu« vzbudila vihar. Pesnik je takrat bil še duhovnik in spoznal je, da ne bo možno dalje. Morebiti ni noben iz nas prebildega duševnega boja, zato se ne more ničesar bolj obsojati, kakor napade klerikalnih ljudi, ki so ali nezmožni, ali pa preleni, da bi globlje mislili o skrivnostih stvarstva ter napadajo ljudi zato, ako po svoji srčni želji in duševni potrebi iščejo resnice. Aškerc je odložil kolar — in se je osvobodil verig

svojega stanu. L. 1898. je postal mesten arhivar v Ljubljani.

Ob enem z versko filozofijo se je pojavila — socialna filozofija. Čas sam je bil poln novih idej — Aškerc nam je govoril o njih. Kaka mogočnost je v pesmi »Jaza«, kjer proslavlja vsemogočno silo narave ali v pesmi »rudarja«, ki je proslava dela.

Aškerc je bil rojen filozof in mislec in ta je včasih celo premagal pesnika.

Orientalna filozofija je zvalila Aškerc na Jutrovo. Napisal je »Izlet v Carigrad«, in nam je podal izborne satire pod naslovom »Pavliha na Jutrovem«.

Aškerc je bil Slovan, poznal je slovanske jezike in literature — posebno jugoslovanske, rusko in češko — potoval je rad po slovanskih zemljah — »Dva izleta na Rusko« — imel je znanje in zveze z raznimi važnimi osebami med slovanskimi narodi. Žal, da je baje njegova obširna korespondenca uničena. Sam je zahteval — da se sežge. Pa tudi pri drugih slovanskih narodih je bil naš Aškerc najbolj znana oseba, prevajali so ga Čehi, Rusi, Srbi, Bolgari in so pogosto pisali o njem. Njegova dela so prevedena tudi na švedski in nemški jezik.

Aškerc sam je v svojih delih rad obdeloval motive iz slovanske zgodovine — posebno one, ki so spominjali na boj za osvobodjenje. V poznejših letih se je Aškerc vrnil k domači zgodovini, podal je »Primoža Trubarja« v vezani besedi za njim so sledili »Mučeniki«.

Obdelal je narodno bajko izpod Triglava »Zlatoroga« v krepki slovenski obliki. Pesem solcu so označili nekateri kot najkrasnejši izraz njegove velike sile.

Za temi deli so sledili »Junaki« in »Poslednji Celjan«. Aškerc je pisal tudi eseje, potopise, napisal je par dramatičnih stvari sploh — bil je delaven mož. Aškerc je stal trdno na slovenskih tleh — toda ta tla so bila premajhna in preozka — zato ga je vabila širna in daljna tujina — poznal je svet — zato je bilo težko rešiti se tujih uplivov.

Življenje.

Anton Aškerc je bil rojen na Globokem na Spod. Stajerskem l. 1856. Služboval je po raznih župnijah na Spod. Stajerskem. V javnosti je nastopil po l. 1881. v »Ljubljanskem Zvonu« z epičnimi resnimi, ki so budile splošno pozornost. Leta 1898. je po pripomoči bivšega župana Hribarja dobil mesto na ljubljanskem magistratu, kot arhivar v službi je ostal do zadnjega in jo je zelo vestno opravljal. Uredil je akte in knjižnico in je priobčil tudi razne zanimivosti iz arhiva.

Aškerc je obiskoval latinske šole v Celju. To staro mesto ob lepi Savinji z mogočnimi razvalinami gradu Celjskih grofov je že v mladem di-jaku budilo zanimanje za preteklost. Splošno je ravno ožja njegova domovina polna spominov na davne čase. Po končanih srednješolskih študijah je stopil v teologijo v Mariboru, kjer je bil l. 1881. posvečen v duhovnika. Že v teologiji se je pridno bavil z zgodovino in s filozofičnimi spisi. Tako je bil Aškerc globoko izobražen mož, ki ni pisal — praznih besedi — ampak je hotel podajati misli. V tem oziru mu je v zadnji dobi pogosto bila misel več — nego oblika.

Na svojih službah je slabo izhajal s svojimi predstojniki — kajti vabilo ga je literarno delo in študije. Kmalu je stal v zvezi z raznimi odličnimi možmi... Vsiljeval se ni nikomur — bil je ponosen in neupogljiv. Vse na njem in v njem je bilo krepko zraščeno — šel je svojo pot — in ni mogel drugače.

Delo.

Aškerc je dal Slovincem lepo vrsto knjig, ki bodo ostale za vselej važne v naši literaturi.

Glavna dela so: Balade in romances (1890), Lirski epske poezije (1896), Nove poezije (1900), Četrty zbornik poezij (1904), Primož Trubar (1905), Zlatorog (1904), Mučeniki (1906), Junaki (1907), Jadranski biseri (1908), Akropolis in piramide (1909), Pesnitve (1910), Poslednji Celjan (1911). Poleg teh del je trebao meniti dramatične poskuse: Izmailov, Red sv. Jurja.

Svoja potovanja je popisal v potopisih: Izlet v Carigrad, Dva izleta na Rusko.

Važno njegovo delo je: Ruska autologija, ki jo je sestavil skupno z župnikom Veselom. Imamo torej od njega okoli 15 del. K temu prištejmo njegovo delo pri uredništvu »Ljub. Zvona«, razne felitone, priložnostne pesmi, članke iz arhiva, in imamo celo njegovo življensko delo. V teh delih se bo izpolnilo, kar je pesnik zapisal v »Časi nesmrtnosti«.

V delih svojih sam boš živel večno...

Človek.

V svojem življenju je bil Aškerc skromen človek. Njegovo stanovanje je bilo čedno a pri-prosto. Družbe ni ljubil, sicer je bil zelo ljubezniv

in dober človek, dasi je bila njegova beseda trda, in njegov obraz zelo resen.

Aškerc je bil majhne postave — njegov obraz je bil značilen. Bilo je v njem nekaj sokratovskega — da, bil je skoraj popolnoma podoben staremu grškemu modrijanu, ki je istotako kakor Aškerc smatral spoznanje resnice za prvo in najvišjo čednost.

Gosta brada je dajala zagonetnemu obrazu izraz misleca. Aškercovo življenje je bilo redno. Skoraj bi vsak trenutek lahko vedel, kje ga boš srečal. Čelo na sprehod je hodil vedno po eni poti. Svojim prijateljem je bil zlat prijatelj, svojim sovražnikom pa je bil odkrit nasprotnik — ter ni poznal kompromisov. Aškerc je sploh hodil odločno skrajno pot — in se ni nikogar bal. Boleli so ga le napadi iz t. zv. naprednih vrst.

Aškerc je bil svobodomislec in je to tudi ob vsaki priliki pokazal, ko se je udeležil shoda svobodomislecev v Pragi, je bil častni predsednik kot zastopnik Slovencev.

Zadnji trenutki.

Kakor smo poročali, je zadela pesnika Aškerc kap na možgane, kar je povzročilo otrpjenje živcev. Pesnik je trpel že dalje časa na boleznih v nogah, ki je bila plačilo za duhovsko službo v štajerskih gorah. Dasi je po prvem napadu pesniku nekoliko odleglo, vendar ni bilo več upati na popolno ozdravljenje... V nedeljo se je njegovo stanje poslabšalo, da ni mogel govoriti.

Obiskalo ga je nekaj znancev, katerim je priznal, da jih pozna. Duhovnika je odklonil. Po 12. uri se je začela agonija, ki je povzročila težke boleti. V teh zadnjih zdihih je bil pesnik sam. — Ob pol 2. zjutraj je mirno zaspal.

Začasnno so položili pesnika na mrtvaškem odru v mrtvašnici. Kakor slišimo prepeljejo danes njegovo truplo na mrtvaški oder v »Mestni dom«.

Aškerc je bil nam več nego samo pesnik. Tega ne smemo pozabiti. Ako tudi so sodbe o njegovih delih zadnje dobe različne — koliko pesnikov šteje svetovna literarna zgodovina, ki bi bili ostali v vseh delih na istem višku? — ne smemo pozabiti, da Aškerc pomeni za nas celo dobo in sicer dobo, ki bo našim potomcem težka zagonetka. — Težko jim bo razumljivo, da je pustil mali narod svoje velike narodne ideale, ki bi ga bili morali voditi do zmage in da so se našli ljudje, ki so nastopili proti narodni kulturi, ki je edina mogla pred svetom povzdigniti ugled slovenskega imena. Zato se je v Aškercu poleg pesnika vzbudil bojevnik.

Sam pravi:

Moja Muza ne poseda
v mesečini, v polusanjah,
ona ljubi jasne dneve,
ljubi vroče solne žarke.

Moja Muza se ne joče,
nad svetovnem gorjem britkim,
resno kliče le na delo,
ki naj spasi nas edino!

V levi baklo, v desni handžar,
kviško dviga moja Muza,
razsvetljuje teme klete,
in s tirani se bojuje!

To je izpoved pesnika — bojevnika. S tega stališča je tudi treba presojevati njegovo delo.

V težkem boju, ki ga je bojeval slovenski narod proti klerikalizmu od l. 1890. stoji oseba pesnika Aškerc na prednjem mestu. Boljbolj dušiče je postajalo ozračje, črna tema je boljbolj legala na domovino — tujstvo od zunaj, klerikalizem od znotraj — težko je bilo onim, ki so videli nekoč začetek poln nad. V tem boju je bil Aškerc neugnan delavec — iskal je svežega prostega zraka in je budil vero — v zmago idej prosvete, svobode in napredka.

V tem oziru je bil mož, ki med nami ni imel sebi enakega — in jih nimajo niti drugi narodi. Ime pesnika Aškerc je pri nas popularno. Pozna ga narod iz mnogih bojev — saj se je njegovo ime pogosto imenovalo in pobožne žene so si predstavljale pod tem imenom nekaj zelo hudega. Pozna ga naša mladina, saj se njegove pesmi čitajo od prvega razreda naprej in dijaki si jih radi izbirajo za deklamacije. Splošno je bilo njegovo ime in delo zelo znano.

Zato bi bilo prav, da bi mu cel slovenski narod pokazal zadnjo čast. Ker pa se bo od gotovih strani in iz gotovih vzrokov gotovo delalo proti temu, je treba, da se napredni in narodni Slovenci zavedajo svoje dolžnosti. Bodočnost bo pokazala, da nam je umrl velik pesnik, globok mislec, neupogljiv bojevnik, naroden mož. Čast njegovemu spominu!

Pogreb se vrši v sredo ob 5. pop. O smrti so bila takoj obveščena slovanska društva.

O vzrokih razkola v socialni demokraciji na Češkem.

O tem predmetu je priredila N. D. O. v Trstu pretekli tork razmeroma jako dobro obiskano predavanje, katerega podajamo našim čitateljem v glavnih potezih.

Predavanje je otvoril v imenu prirediteljev N. D. O. njen predsednik br. dr. Kisovec, ki je v kratkih besedah pozdravil navzoče in brata predavatelja, nakar je podelil besedo br. Fran Radeščku, ki je, zahvalivši se za pozdrav, prešel — po kratkem uvodu — na sledeča izvajanja:

»Povod današnjemu predavanju leži predvsem v stališču, kakoršno je zavzela eksekutiva Jugoslovanske soc. dem. stranke in strankin zbor, ki se je vršil te dni v Ljubljani in kjer se je pokazala velika neinformiranost o zadevi sami celo med nekaterimi voditelji. Moje osebno stališče v tem oziru bi bilo brezpomembno, kakor stališče, ki jo zavzema slov. meščansko časopisje, ker socialna demokracija bo kljub temu šla svoja pota, dokler ne naredi konec zmešnjavam lastni pristaši.

Vsled tega si bom prizadeval samo v kratkih in površnih besedah podati svojo približno sliko celotnega gibanja na Češkem kolikor mogoče objektivno. V bodisi kakoršnekolikoli zaključke politično-filozofičnega značaja v tem zelo kompliciranem vprašanju se seveda ne bom spuščal, ker mi prvič primanjkuje časa, da bi se mogel temeljito pripraviti, drugič pa nimam pri roki teh sredstev, ki bi jih brezpogojno potreboval v natančno razpravo tega predmeta.

Vsa moja izvajanja bodo slonela tedaj le na podlagi take slike, kakoršna se nahaja v socialni demokraciji danes na Češkem.

Predvsem nastaja vprašanje: zakaj je prišlo do razkola? Odgovor je kratak: globoko pojmovanje narodnostne ideje slehernega Čeha. S tega stališča moramo presoati vse politično gibanje na Češkem. Žilavi in energični češki narod, ki šteje — glasom najmočnejšega šteta v Avstriji okrog 6 milijonov prebivalcev, na Nemškem 110.000 in na Ruskem okrog 8000, k tem pa prištevamo tudi Slovake, katerih je 2.020.000 duš, velik del češkega naroda pa se nahaja raztresen tudi drugod, največ v Ameriki in na Francoskem; ta narod tedaj, kot največji slovanski narod v Avstriji, je razdeljen na tri plemena in sicer na prave Čeha, Morave in Slovake. Najmočnejše in najnaprednejše plemo je češko, kar je vidno že iz tega, da je na Češkem klerikalizem potisnjen v njegove prirodne meje. Napredek in naprednost sta imela tedaj v češkem narodu jako rodovitno polje, dasi so padle kot žrtve napredka krasne narodne pesmi in narodni običaji, ki karakterizirajo po svoji originalnosti vsako narodnost. Tudi narodni kroji se le tu in tam še pojavljajo v slabih odlomkih. Na Češkem je le še ostal krasen narodni kroj v okolici plzenski in domažički. Drugače pa je na Moravskem; kjer ljudstvo še vedno ječi pod pritiskom klerikalizma in se konservativno drži starih navad in predsodkov, posebno na kmetih. Najbolj je seveda zaostalo v napredku slovaško ljudstvo, ki prebiva ob poroblu karpatskih gora, kriva pa je temu tudi revščina in oddaljenost od kulturnih središč češkega naroda, kakor tudi lasten pismen jezik Slovakov. Po tem takem pridemo do logičnega zaključka, ki bi se mogel aplicirati tudi drugje, da povsod tam, kamor še ni zadostno posvetil žarek prosvete, vlada klerikalizem in žanje najlepše uspehe; drugje pa se mora prilagoditi razmeram in stopati v duhu časa, kar je posledica politična razcepljenost češkega klerikalizma na pet struj in vedno se še snujejo nove strankarske forme.

Zdelo se mi je potrebno predložiti Vam češko politično gibanje in značaj češkega človeka vsaj v približnih obrisih, da lažje razumete vzroke, ki so vodili češko socialno demokracijo do razpora.

Pod vplivom neštetihih udarcev usode, postal je Čeh nezaupen v svojemu duševnem razpoloženju, ponosen je na svojo slavno zgodovino in se z odprtim čelom postavila proti vsem, o katerih čuti, da ga ne razumejo, vsled tega je zgubil tudi častan naslov vteškega naroda, ker je vedno in povsod izven svoje domovine kolikor mogoče zaprt sam vase, separatističen, da primem takorekoč bika za rogove, in nezaupen. Pač malo je Čehov, ki bi

iz prepričanja zatajili svoje češko narodnost, in še celo med slovanskimi narodi ohranja Čeh idealno ljubezen do rodne grude in do lastnega naroda. Eklatanten dokaz so n. pr. ogromne svote, katere prejema »Školska Matica« in druge take vsenarodne ustanove ravno od Čehov živčih v tujini.

Kljub svojem napredku (in mogoče ravno zato) pa ostajajo Čehi verni — toda ne klerikalni.

Vse to drastično dokazuje, da verstvo samo na sebi ne more ovirati napredka in naprednih idej ali pa nasprotno, da bi naprednost ogrožala eksistenco verskih čustev. Globok verski čut na Češkem se nam najlepše kaže v verskem gibanju, ki je prehajalo že v fanatizem, kako so se nekdaj husiti navduševali za vero, vznik »Bratrské Jednoty«, emigracija Čehov po belohorski bitki in katoliška protireformacija ter po tej poslednji dejstvo, kako so se češki evangelički združevali kljub vsem prepovedim in preganjanjem v verske tajne družbe in skrivaj opravljali svoje verske pobožnosti, kar se je jasno pokazalo, ko je izdal cesar Jožef II. tolerančni patent.

Tega verskega čustva ni niti danes zatrl napredni duh.

Vsi ti pojavi v najnaprednejšem narodu v Avstriji kažejo jasno na kak način se izkorišča drugod verski čut človeka v nizke namene klerikalizma.

Kljub temu in ravno vsled teh harmoničnih odnošajev pa plava nad češkim narodom svetla zvezda-vodnica — narodna samostojnost in globoko narodnostno prepričanje. Kot topel žarek solca odseva iz duše slehernega Čeha oplenitničujoča ideja narodnosti.

Lep dokaz narodne požrtvovalnosti nam kaže krasna stavba gledališča »Narodno gledališče«, za katerega so se 30 let zbirale svote za dragocen hram Muz in ki je kmalu po otvoritvi zopet pogorel je zadostovala doba dveh let, da se je nabralo več kot 2 milijona kron za novo stavbo.

In na Slovenskem???

Tudi na polju prosvete, kot narod visoko kulturn in napreden, Čeh ne zaostaja.

Češke občine naklanjajo letno sto in sto tisoč za ustanavljanje srednjih in strokovnih šol pod geslom: »S prosveto k svobodi.« V razmerju splošne izobrazbe pa raste tudi češki industrializem. Češka podjetnost je znana, saj imajo svoja podjetja po vsej Avstriji, mnogo tudi na Balkanu in v Rusiji.

(Dalje.)

POLITIŠKA KRONIKA.

PO ZAGREBSKEM ATENTATU.

Poslanec Kovacz je skupno s svojimi kolegi prestopil one hude boje v parlamentu, videl je, kako se tepta zakon, pravica, kako se bje v obraz pojmu ustavnosti in v dozorelem možu je zakipelo, potegnil je revolver in streljal proti onemu, ki je v ogrskem parlamentu izval one nezaljšane dogodke!

Jurist Jukić pa je v Zagrebu potegnil revolver in streljal proti onemu, ki je na Hrvaškem kriv sedanjih razmer. Jukić je videl, kako Čuvaj tepta zakon od onega trenutka, ko je razpustil sabor, ko je poslal nad dijaštvo policijo, ko je zapiral politike in jih preganjal, ko je s silo branil izraz svobodne volje potem časopisja. In mlademu navdušenemu Hrvatcu je zavrela kri, odobrli je Kovaczev vzgled, šel je ter streljal na nasilnika.

Tako si je razlagati oba krvava dogodka, ki sicer nista dosegla svojega namena, a vendar pokazala razpoloženje v vrstah prizadetih in pot, ki stoji pred temi ljudmi. Res je, da sta dva čina deli desperadov, a vendar sta takega pomena, da jih javnost, še manj na mednarodni krogi ne morejo vzeti tako mirno na znanje.

Posebno atentat na kraljevskega komisarja Čuvaja je tako strašen znak in opomin, da tako ne more dalje! Hrvaški narod je danes miren, poslušna voditelja, a krči nesti. In tako nastane vprašanje: koliko časa bo še trajalo, koliko časa bo še narod trpel in molčal, koliko časa bo sklanjal narod, ki tvori lužno mejo avstrijske monarhijske breme, ki mu ga nalagajo oni, ki imajo danes moč v roki? Kaj takrat, ko narod dvigne sedaj krčeno pest, ko bodo vrste naroda sestajale iz samih političkih despera-

nov Jukićeve vrste, ki bodo tvegali v krogli iztreženi iz svojega revolverja svoje življenje za teptane zakone, za pogaženo ustavo? Kaj takrat? Sedaj gre njih boj za doseg prave zakonstvom! Hočejo parlamenta, a Čuvaj ga je razglašal, mirno trpe in se pokoravajo ter čakajo zopet časov, da jim bo mogoče obračunati postavnim načinom z nasilji in nasilniki! Ti se pa tega boje in vzdržujejo sedanjih položaj. Potem pa ne bo pomagalo nobeno nasilje več, ker nasilje naroda, ki ga porodi nasilje mogotnikov je mnogo strašnejše!

Tega naj se zavedo v pravem času oni, ki so poslednji neposredni krivci zagrebškega atentata. Ta atentat navdušenega Hrvata in eksaltirani krvav opomin, spomin, ki kliče po odpomoci, ker gorje potem, ako pride ta odpomoci potem sama iz vrst naroda!

Parlamentarno. Namestnik obbolelega ministrskega predsednika grofa Stürgkha baron Heindl je konferiral danes s poročevalci in predsedniki brambnega odseka glede delovnega programa zbornice v zadevi rešitve brambne reforme in proračunskega provizorija. Vlada hoče na vsak način še tekom tekočega zasedanja rešiti oba predmeta in sicer hoče najprej sprejeti brambne reforme potem šele proračunskega provizorija. Avstrijska zbornica mora brambno predlogo rešiti brez vsake izpremembe, ker je ogrski parlament sprejel tudi celotno predlogo v obliki, kakor jo je predložila vlada. Največjo oviro tvorijo Rusini, ki napovedujejo s skrajno obstrukcijo. Danes se vrše med vlado in Rusini pogajanja v tej zadevi in se upa, da vlada doseže sporazum in zagotovitev, da Rusini ne bodo nasprotovali tem predlogom.

Obisk bolgarskega kralja na Dunaju ni niti najmanj zadovoljil bolgarske javnosti, ki zahteva sedaj rešitve macedonskega vprašanja v smeri bolgarskih narodnih koristi ne pa temeljem kakega sporazuma z Avstrijo, kjer bi Bolgarska odšla praznih rok! Takoj, ko se vrne kralj Ferdinand iz svojega potovanja bo bolgarsko - macedonski komite zahteval odločno od vlade, da reši macedonsko vprašanje v najkrajšem času v smislu programa bolgarske revolucionarne organizacije v Macedoniji, ne pa temeljem kakih kompromisov z veseljami, ki bodo Bolgarsko le oškodovali. Dalje pa hočejo Bolgari tudi končno rešitev srbsko-bolgarskega vprašanja, katero je našlo odziva v vseh vrstah prebivalstva, le pri vladi, še manj pa pri kroni ne! Zato pa nastajajo vedno večja nesoglasja med krono in javnim mnenjem in posledice tega nesoglasja se jasno kažejo v vedno bolj naraščajočim republikančkim pokretom, ki je prodril ne samo v vrste socialistov nego tudi v meščansko in celo kmečko prebivalstvo!

DNEVNI PREGLED.

Ob mrtvaškem odru pesnika Aškerc. Včeraj popoldne nas je vedla pot k mrtvaškemu odru našega pesnika. Mestni magistrat je s tem vse potrebno ukrenil in je mislil, da je storil svojo dolžnost. Mi pa pravimo: ni res. Tako se ne izkazuje zadnja čast možem, ki so takorekoč izkrmavali v boju za napredek slovenskega naroda. Stopili smo v oni zapuščen prostor na koncu bolnišnice, kjer navadno leže na mrtvaškem odru ljudje, ki nimajo svojega doma, ki so tuji, ki so morebiti prišli sem samo umreti — ali ki nimajo človeka da bi jim preskrbel zadjo postelj. Tam ob vratih na stolu je sedel postrežek, v shrambi je skromen mrtvaški oder. Vstopili smo. Komaj smo verjeli, da tu leži mož, ki se je četrt stoletja boril proti oni reakciji, ki danes uničuje slovenski narod. To naj bo zadnja čast slovenskega pesnika, ki je s svojimi deli nesel slovensko ime med slovanske brate na sever in jug in je na nas opozoril celo tuje narode? To naj bo mrtvaški oder pesnika Aškerc, katerega ime je sloveje že pred smrtjo daleč zunaj naših mej? Ali smo res tako slabi? Ali nimamo več časti do svojih mož in do — sebe? Pesnik leži na priprostem odru v nizki sobi. Pol sobe je zagrnjeno, v drugi polovici je še nezagrnjen prostor za kogarkoli, ki bi morebiti danes umrl. Na vsaki strani krste troje svetil. Na parali je par šopkov. Pesnik se ni izpremenil, njegov obraz je resen kakor vedno. Levo oko je nekoliko odprto. Nad zgavljenim križ, v rokah križ in rožnivec, v vznožju križ. Druzega nič. Par ženic je prišlo

molit in so vprašale, kdo leži tu. Aškerc!... Ali ni vse to za nas poniževalno. In oni križi. Dovolite! Spoštujte versko prepričanje vsakoga — toda ne vsiljujte mrtvim to, česar so se v življenju odrekli. Aškerc je častil Kristusa kot misleca in filozofa — toda drugače ni pripadal k katoličanstvu. Ali ni potem nasilje proti njegovim nazorom in proti njegovi volji, ako se mu vsiljuje na mrtvaškem odru v roke, česar v življenju ni priznaval? Toliko pietete je vendar treba imeti do mrtvih ljudi, da se vpoštevajo njih poslednja volja. Naj bi se oder primerno okrasil — in naj bi odgovarjal nazorom pesnika. Pred vsem spadajo pred njegov oder njegove knjige! 15 njegovih del, položenih med vence okoli njegove krste — so poleg vencev edino pravi okras njegovega mrtvaškega odra. O teh delih ni sledu tam in kdor je postavljaj mrtvaški oder ni vedel, komu ga stavi. Vencev včeraj do večera še ni bilo. Zunaj na žebliju je visel venec s trobojnico, na kateri je bila pripeeta vizitka — Valentin Krisper. To je mrtvaški oder slovenskega pesnika. Včeraj se je skušalo doseči, da se postavi mrtvaški oder v Mestnem Domu. Pridejo na pogreb gostje od drugod, ali ne bo sramota za nas, ako tako pustimo svoje može? To ni le stvar ljubljanskega magistrata, ampak vse slovenske napredne javnosti — da celoga slovenskega naroda. Saj mu je posvetil pesnik celo njegovo življenje — ali ne zasluži zato časti po smrti?

Kako sodi »Slovenec« o Aškercu. »Slovenec« je napisal o pesniku Aškercu nekaj vrstic, v katerih ni mogel zatajiti svoje nature. Pravi: O njegovih knjigah, v katerih proslavlja slovensko luteranstvo in reformacijo — je bolje, da molčimo. Ko bi jih le ne bil napisal. — Mi mislimo, da bi bilo boljše, ko bi »Slovenec« molčal in ne pisal takih budalosti.

Zadnji dopis Aškercu. Zadnji uradni dopis t mestnega arhivarja A. Aškercu je bil dopis na prošta g. Joh. Pleschutzniga v Brežah na Koroškem, ki je prepustil po Aškercem posredovanju mestni občini krasni oljnat portret ljubljanskega župana dr. Ambroža. Ta akt je Aškerc rešil v sredo popoldne ob pol 2, ter se ni vrnil več v pisarno.

Ljubljanska napredna društva pozivajo vsa narodna, sokolska, kulturna, izobraževalna in pevstva društva, in sploh vse narodne organizacije, da se po svojih zastopnikih o gregba pesnika Aškercu.

Pesnik Aškerc bo ležal v sredo na mrtvaškem odru v Narodnem domu pri vltodu v veliko dvorano. Tako se pogreb ne vrši iz bolnice — ampak iz Narodnega doma.

Gospod urednik! Opravičene jeze se tresem ko Vam tole poročam... Danes ob polu dveh jutraj je v deželni bolnici izdihnil naš veleum Anton Aškerc. Točno dvanaest ur po njegovi smrti sem se napotil doli v mrtvašnico, da še enkrat ozrem lice svojega ovčke. Čenega prijatelja. Duri sobane, kjer se polagajo na oder mrtvici iz takozvanih boljših krogov, sem našel zaklenjene. Presenečenemu se mi je mahom v glavi porodila sumnja: Kaj, ko bi bili morda položili velikega našega pesnika tam zadel v komunalni sobani na običajne prosiške deske? Krenil sem zato na nasprotno stran. Pred odprtimi vrati mrtvašničnimi sem naletel na kopo ljudi, ki so glasno dajali duška svojemu gnevu in ogorčenosti obsojali »krščansko« ljubezen usmiljenih sestra. Skoro sem izvedel za vzrok. Tam na drugi nizi je ležal naš prominuli pesnik. Položili so ga bili na golo desko; pod glavo ni imel nikake blazine. Pokrit je bil z deloma strgano, deloma z zaplakanimi zakrpano rjuho. In ko sem, dvignil to cunjjo, sem opazil, da ima na sebi edino le namazano srajco, — krščanske usmiljenice niso pustile trčiti niti hlači! Pa se me je lotil srd! Pozabil sem momentano veličanstva smrti, pozabil divje bolesti in iz ust mi je bruhnila prav nekrščanska kletev! Ko so mi privrele solze, sem dal duška svojem ogorčenju, s katerim so soglašali vsi navzoči. Velikemu pokojniku ob levici je sosedovala mrtva brezobna starka popolnoma opravljena, ki so jo bili poleg še pokrili s celo rjuho, — pesniku — veljaku, ki so ga mrzili »katoliški« krogi, so pa za zadnje zastiralo privoščili le raztrgano, oziroma zakrpano rjuho in pustili mu samo še srajco in to v očigled množice, ki je prihajala poklonit se njegovim manom in izkazovat mu zadnje pozdrave!... O tem škandalu sem nemudoma obvestil kompetentno mesto, kjer se mi je povedalo, da se je ukrenilo vse potrebno.

LISTEK.

Pod jarmom.

Roman iz bolgarskega življenja pred osvoboditvijo.

Episal Ivan Vazov. — Poslovenil Podravskei.

(Dalje.)

Ognjanov se z vso svojo postavo razkorači pri vltodu v mlin in ji pomigne z obema rokama.

Radka, ki se je že nekaj časa potikala med skalami, iskajoča Bojčo, ga je sedaj zagledala. Dirjaje je stekla k njemu in hipoma je bila v mlinu.

»Radka!«

»Bojčo! Bojčo!« se je jokala komaj dihaajoč in pritiskajoča njegovo glavo ob svoje lice. Doktor globoko ganjen je bil priča tega prizora.

»Toda kako si prišla semkaj, Radka?« je vpraša urno doktor, ko premaga svoje občutke.

»Tvoj listek, namenjen doktorju, je dala Marica meni... Oh, Bojčo, čemu si me toliko mučil?« je dejala Rada, zalita s srečnimi solzami.

»Ti se ne jeziš več name, kaj ne? Nisi imel pravice jeziti se... Ti veš, da k temu ni bilo vzroka.«

»Odpusti mi, moja duša... in Bojčo je poljubljen...« šele ta mi je odzvala, moč zmoči, to me je tudi grozno mučilo. Bili bi šel

v mesto prositi te, da bi mi odpustila mojo okrutnost. Nisem bil vreden ljubezni tega angelja. Saj, Radka, na to pozabiš in mi odpustiš.

In Ognjanov se zagleda z zanosom v njene vlažne oči, polne izraza blaženstva in brezkončne ljubezni...

Med tem je Rada nakrat obledela kakor zid, se odtegnila od Bojča in zaklicala:

»Beži, Bojčo, pozabila sem ti povedati!... Beži!... Videli so te tukaj in Turki gredo.«

Ognjanov in Sokolov sta bila kakor omamljena od strele.

»Zbeži! urno v gorovje!« je ponovila Rada prestrašena...

»Kaj?« zaklicje Sokolov, kakor da ne bi verjel svojim ušesom.

»Videla te je ciganica in to naznanila prej, nego sem se srečala z Marico... Ko sem šla sem, zagledala sem pri vinogradu šabozbuke, ki so tudi namenjeni semkaj... Celo uro sem zgubila, ko sem se klatila okrog po dolini... Vidiva se drugokrat!... Sedaj beži!...«

Pri vsej svoji zavesti, s katero se je odlikoval Ognjanov v kritičnih trenutkih, je bil kakor poražen s to grozno novico, ki jo je čul v trenutku najblaženejši radosti nad nepričakovanim srečanjem se z devo, ki je bila sedaj že zalša in mičnejša, a vrhu tega odlična z junaštvom ljubezni ter se ni mogel urno odločiti. Čutil se je onemogel na takšno naglo ločitev v trenutkih, ko sta se našla tako nepričakovano. Takšni skoki so pretresujoči. A med tem je bil vsak trenutek dragocen.

»Da bi bežali? A ti?« vpraša Bojčo.

»Na me ne glejta, na me ne mislita...«

zbeži! čim poprej... Na vzemi to - le, imaš tu obleko... ter zbeži, Bojčo, z Bogom, vidiva se zopet, samo ostani mi živ; vidiva in snideva se zopet, Bojčo, dragi Bojčo... kiersibodi... Z Bogom...«

In Rada, podavajoč Ognjanovu culico, ga je prijala in vlekla na vso moč iz praznega mlina.

»Ne,« reče Ognjanov odločno: »ne morem te pustiti v takem trenutku... Ako ti barbarji gredo za teboj!...«

»Da, gredo, Bojčo!«

»Ako gredo in te srečajo samo na tem divjem kraju?!... Te zverine!... Ne raješ umreti tu, kjer te bodem branil!...«

Toda Bojčo takoj spozna nespamet in popolno brezuspešnost podobne obupne odločitve. Kmalu na to vpraša Rado:

»Rada, ali moreš iti z nama?«

Na ta povsem nepričakovani predlog odvrne Rada z zanosom:

»Zamorem, zamorem, Bojčo; jaz pojdem z vama na konec sveta... Bežimo, bežimo, Bojčo!...«

Ognjanove oči začare.

Da le enkrat dospem na »Malo mizo« nad vodopadom; od ondot se bom boril z njimi do večera in ti odpelješ Rado na vrh,« govori Sokolov.

Zares nad vodopadom so štrlele kvišku neke ostre skale, imenovane »Mala miza«. Izza teh kamnov je človek, dobro oborožen, zamogel zabraniti celemu bataljonu hojo po stezi, ki se je vila po edinem jarku navzgor.

»V gorovje!« zaklicje skoraj velično Ognjanov.

In prvi je skočil na praž ter vrget svoj pogled po dolini.

Bilo je že prepozno.

Na nasprotni strani, med ostrimi skalami, so že čepeli Turki. Nastanili so se za kamenjem in grmičjem, tako, da so bile videti samo njih glave in puške. Na grču je stal nekdo v belih gatah ter kazal proti mlinu. Bila je ciganica, Turki na drugi strani so se tudi skrivali za kamenje.

Ognjanov in doktor sta videla, da sta obkoljena in niti nista mislila na beg. To je nemogoče.

Turki so se spuščali navzdol previdno in se nastanili za kamenjem po rebrih in za drugimi zavešišči. Vtegnilo jih je biti kakih sto.

Steza v daljavi je bila prosta.

Rada, dvigni se ter odidi po stezi ob potoku...«

Toda takoj mu grozna misel zamrači čelo in on reče:

»Ne, ostani rajše tukaj!...«

Iz Radinega pogleda je odsevala uprava odločitve.

»S teboj, s teboj, Bojčo...« je pošepetala ter prekrizala roke na prsih.

A samo žalost, ljubezen in tragično vdanost si čital v njenem vlažnem pogledu. Takšna gotovost umreti!

Ognjanov in Sokolov sta prešela naboje (patrone).

»Osemnajst strelav imava,« reče doktor.

»Ti bodo zadoščevali, da umrjeva častno,« odvrne Ognjanov z zamolklim glasom.

— Pokojni pesnik ima oči polu odprte; pod obema ušesoma se vidi modre podplutve; inace pa se ni prav nič spremenil.

Juri Čelešnik.

Ljubljanska pevska župa ima danes zvečer pevsko skušnjo v »Glasbeni Matici« ob pol 9. zvečer.

Klerikalci se boje! Komaj je izšla v »Vedi« študija bivšega klerikalnega poslanca Mandelja o deželni finančni, komaj se napoveduje brošura bivšega klerikalnega deželnega glavarja pl. Sukljeja o istem predmetu, že »Slovenec« s skrajno brezobzirnostjo napada dva svoja odlična somišljenika, ki imata toliko poguma, da v javnosti izreče kritiko o bankerotni politiki klerikalcev v kranjski deželi. Klerikalci se boje najbolj številk, ki dokazuje, kako gospodari v deželi klerikalna stranka, ki je prignala deželo na rob finančne propada! Mandeljeva študija jim je zaprla usta, Sukljeto brošura jih bo razkrinkala do skrajnosti, a konec vsega bo, da bo kranjska dežela stala pred finančnim polomom, kamor jo je dovedla klerikalna večina s finančnim ministrom dr. Lampetom na čelu.

Ljubljana brez slov. gledališča! Klerikalci so prišli slednjič le vendar s svojo pravo barvo na dan. Dolgoletne intrige, ki so jih vodili klerikalci proti tako kulturnemu zavodu kakor je slovensko gledališče, najprej so zahtevali odstranitev ravnatelja Govekarja, ko se jim je to v pasji ponižnosti ugodilo so šli dalje in izvajali posledice. Ko je dramatično društvo prevzelo vodstvo slovenskega gledališča in poverilo intendantke posle pisatelju Etbinu Kristanu, je »Slovenec« takoj napadel Dramatično društvo in žugal, da deželni odbor Kristana sploh ne priznava kot vodjo slov. gledališča. In to se je tudi zgodilo. Ko je bil novi intendant sredi dela, ko je že angažiral domače člane, ko je bil v pogajanjih s tujimi člani, je nastopil deželni odbor in temeljem »Slovenčevega« poročila sklenil sledeče: Ker »Dramatično društvo« ni hotelo deželni odboru jasno in odkrito odgovoriti na njegove zahteve, s katerimi si zagotavlja primeren vpliv na vodstvo deželnega gledališča in uprizarjenih predstav, je deželni odbor sklenil, da z ozirom na doposlani dopis »Dramatičnega društva«, ki izbegava zgoraj omenjeni zahtevi, gledališča ne more za sezono 1912/13 prepustiti »Dramatičnemu društvu«. Ta sklep pomenja torej enostavno dejstvo: Ljubljana, središče vse Slovenije ostane brez slovenskega gledališča. Na cesti je torej vrženih mnogo eksistenc, ki so se posvetile žalostni karieri slovenskega gledališča, ki so do zadnjega trenutka upali, da se reši gledališko vprašanje povoljno, središče Slovenije pa ostane brez gledališča in to po volji slovenske klerikalne stranke. Tako deluje slovenski klerikalci za prosveto in kulturo slovenskega naroda!

Smodnišnice na Ljubljanskem polju — velika nevarnost za Ljubljano. Pred par leti je, kakor znano, eksplodirala na Ljubljanskem polju mala smodnišnica, 20.000 kg smodnika je zletelo takrat v zrak. Detonacija je bila tako strašna, da je v Ljubljani popokalo več šip, zemlja pa se je tresla, kakor za časa večjih potresnih sunkov. Na Ljubljanskem polju je več smodnišnic in le prava sreča za Ljubljano je bila, da takrat ni eksplodirala glavna smodnišnica. Po nesreči na ljubljanskem polju so vsi časopisi povzdignili svoje glasove in opozarjali na veliko nevarnost, katera preti Ljubljani v sled smodnišnic na ljubljanskem polju. Občinski svet ljubljanski se je takrat obrnil na vojaške oblasti in prosil za preložitve smodnišnic. Bivši župan in takratni državni poslanec Ivan Hribar se je s to zahtevo ponovno obrnil na vojno ministrstvo in osrednjo vladu. Razpravljal je o tem celo v parlamentu, a vse zaman. Prošnja je bila odklonjena. Vojaške oblasti in osrednja vlada nista smatrala to za potrebno. Čakala sta na huji udarec in to se je sedaj tudi zgodilo. V Wöllersdorfu pri Dunajskem Novemestu je eksplodirala te dni tamošnja smodnišnica. Nad 80 ljudi je bilo na mestu mrtvih, okoli 200 težko ali lahko ranjenih. Eksplozija je že samo v Dunajskem Novemestu povzročila nad 30.000 K škode. Okolica pa je skoro popolnoma uničena. Župan občine Dunajsko Novomesto je prosil že celih 13 let vojno ministrstvo naj odstrani smodnišnico iz Wöllersdorfa, a vojno ministrstvo je prošnjo vedno in vedno odklonilo. Sedaj se bo menda vendar spametovalo. Po toči zvoni in je pozno. Po katastrofi so obiskali vojaških in drugih dostojanstvenikov brezpomembni. Upamo, da bo ljubljanska mestna občina ob tej priliki zopet povzdignila svoj glas in zahtevala od vojnega ministrstva odstranitve smodnišnic z ljubljanskega polja. Čas je zato sedaj ugoden, kakor nikdar prej.

Čudna razsodba. V soboto dne 8. t. m. stal je pred porotnim sodiščem v Ljubljani Ivan Ranzinger, toplinski mojster v zagorski steklarni, ker je ubil rudarja Kokola, mladega, popolnoma mirnega fanta. Dokazano je, da ni imel Kokol z Ranzingerjem prav nič opraviti, in da je imel roki v žepu, ko ga je Ranzinger pobil. Ranzinger je surov in nasilen človek in ob vsaki priliki pokaže svojo brezmejno sovraštvo do Slovencev. Ranzinger je bil popolnoma oproščen. Življenje delavca je pač malo vredno.

Podržavljenje ljubljanske policije. Podržavljenje ljubljanske policije je sedaj sklenjena stvar. Cesar je zakon že sankcioniral. Ljubljana bo morala plačevati za policijo nič manj kakor 80.000 K. Kdaj se bo vlada poslužila svoje pravice, še ni znano.

Telovadnice za naše deklice. Iz krogov slovenskih staršev nam pišejo: Vašo notico v »Vednju« o »Dnevu« glede pomanjkanja telovadnic za deklice odobravajo vsi ljubljanski starši. Ker sloven, dekliska šolstva pri sv. Jakobu nima več telovadnic, so deklice brez telovadbe in nihče se ne briga za to, ali je našim hčerkam koristno ali ne, da v dobi svojega največjega telesnega razvoja ne telovadijo. V tej dobi, ko otroci največ sede, so skrivljenja hrbtenice, bledičnost in druge bolezni tako navadne, a odpravljajo se s telovadbo. Tako je telovadba baš za deklice največje važnosti. Ker pa ni telovadnice, ostaja deklica št.

Jakobske šole brez telovadbe, dasi je po šolskih zakonih predpisana kot obližat predmet. Skrbnejši in inovitejši starši so pošiljali svoje hčerke telovadit k »Slovenskemu ženskem telovadnemu društvu«, ki ima svoje telovadne ure vsak torek in vsako soboto od 6. do 8. ure zvečer v telovadnici »Sokola« (Narodni dom). Kdor je mogel plačati 1 K na mesec, je prav rad pošiljal svojega otroka telovadit v Narodni dom, dasi bi bili ti stroški morali pravzaprav zadeti mestno občino, ki nima te lovadnice. Toda ljubosumnost klerikalcev je kmalu onemogočila celo to telovadbo, kajti izšla je prepoved, da noben šolski otrok ne sme zahajati v »Sokolovo« telovadnico. Po vseh razredih se je opetovano razglasila ta prepoved, in seveda šolarice zdaj ne telovadijo sploh nikjer več. Klerikalci so se zagnali proti zdravju naših deklic le zato, ker k »Orlu« ni hodilo toliko šolskih otrok telovadit, kolikor jih je zahajalo v »Sokolovo« telovadnico. Veseli nas, da sta zdaj tudi šolska zdravstva konstatirala veliko škodljivost pomanjkanja telovadbe na dekliskih šolah. Treba bo torej tisto iz zlobe vzraslo klerikalno prepoved hitro preklicati ali pa nemudoma poskrbeti za to, da bodo naši otroci telovadili po šolah.

Gosp. Hinko Nučič, ki je dosegel v svojem gostovanju na zagrebškem odru največji uspeh, se preseli tekom prihodnjega meseca stalno v Zagreb, kjer je angažiran na tamošnji oder. Prva njegova vloga, ki jo bo igral kot član zagrebškega gledališča, je največja in najtežja dramska partija. Ravnateljstvo mu je namreč izročilo naslovno vlogo v Shakespearejevem Hamletu. Od Fijanove smrti se Hamlet še ni igral na zagrebškem odru, ter bo gospod Nučič prvi, ki bo igral za nepozabnim Fijanom to veliko vlogo.

Nadomestna deželnozborska volitev v Pulju. Dne 23. t. m. se vrši nadomestna deželnozborska volitev za III. puljski okraj, katerega je sedaj zastopal Italijan, a je bil na podlagi narodnostnega sporazuma dolžen kot hrvaški mandat. Italijani so takrat vsled malomarnosti hrvaških in slovenskih poslancev zmagali z 4 glasovi večine. Ker je doseženi poslanec umrl, se ima vršiti nadomestna volitev. Prvotno so mislili Hrvati in Slovenci kandidirati dr. Lagnjo, a sedaj so se združili za ravnatelja istrske posojilnice v Pulju, g. Josipa Stihoriča, ki je eden izmed najbolj energičnih boriteljev za pravice Slovanov v Pulju. Vsled splošnega poloma lahonske stranke v Pulju, upajo Hrvati in Slovenci zanesljivo na zmago.

Izprašani slovenski prof. kandidati. C. kr. deželni šolski svet za Kranjsko je razglasil, da mora vsak profesorski kandidat, ki reflektira v šolskem letu 1912/13 na supleturo na kranjskih srednjih šolah, oziroma učiteljskih, vložiti najkasneje do 15. julija t. l. tozadevno prošnjo, opremljeno s potrebnimi dokumenti, v kateri prosi za vstopem v kranjsko supletsko listo, oziroma za eventualno supleturo iz svoje stroke. Prošnja se mora nasloviti na c. kr. deželni šolski svet za Kranjsko. Dotični prof. kandidati, ki že službujejo, oddajo prošnjo službenim potom, ostali pa jo pošljejo direktno c. kr. deželni šolski svet za Kranjsko v Ljubljani.

Težko ranjen. V gostilni Marije Dobnikar v Topolnem pri medvodah je pred nekaj dnevi fantov, med njimi tudi delavec Anton Rihar. Ko se je ta okoli 9. ure zvečer vračal proti domu, so ga fantje, s katerimi se je skregal v gostilni, napadli s kamenjem in palicami. Konečno so ga vrgli na tla in ga tako pretepli, da je zadobil več poškodb.

Razvije borovniškega sokolskega prapora. Mladi, a čvrsti borovniški »Sokol« je v nedeljo na najslavesnejši način razvil svoj ponosni sokolski prapor. Bratje »Sokoli« vedo dobro ceniti veliki pomen borovniškega »Sokola« in so se zato v obilnem številu vdeležili slavnostnega zleta. Že dopoldne se je pripeljalo veliko število »Sokolov«. Popoldne ob pol dveh pa se je pripeljalo okoli 200 tujcev v Borovnico. Vrh tega so neprestano prihajali iz bližnje in daljne okolice vozovi s prijatelji Sokolstva. Ob pol 4. popoldne se je pričel slavnostni spreved. Na čelu spreveda je jahalo 15 Sokolov na konjih, njim je sledilo okoli 250 Sokolov, ljubljanski Sokoli, vrhniški, viški, domažalski in trboveljski Sokoli. Mnogo sokolskih društev je bilo zastopanih po svojih odposlancih. Spreved se je ustavil pred restavracijo Drašler. Tu je govoril in vzpodbujal Sokole k neumornemu delu načelnik borovniškega »Sokola« g. Macoratti. Odgovarjal mu je g. dr. Rupnik iz Ljubljane, ki se je zahvalil za pozdrave. Po govoru kumice gospe Drašlerjeve in na njen poziv so razvili sokolski prapor. Kumica je obšla na prapor sloveske trobojne trakove in ga v navdušenih besedah izročila zastavonoši z besedami: »Ohranite ga čistega, kakor sem ti čistega izročila.« Viharji »Živio« klici so zagrmeli po Borovnici, godba je zasvirla sokolsko koračnico, iz oken pa se je vsulo neboj cvetja na Sokole. Napredne borovniške hiše so bile okrašene s slovenskimi trobojnicami. Popoldne se je vršila med velikansko udeležbo ljudstva v Sobočnem sokolska veselica, spojena s telovadbo. Telovadba je zelo vgajala, posebno borovniški naraščaj. Veselica je bila do poznega večera. Splošno je prevladovalo mnenje, da Borovnica kaj takega še ni videla. Naj se čvrsti borovniški »Sokol« razvija krepko naprej in vspehi mu bodo zagotovljeni. Na zdar!

Promenadni koncert »Slovenske filharmonije« se vrši ob ugodnem vremenu danes od pol 7. do pol 8. zvečer pod gradom »Tivolci«.

Kinematograf »Ideal«. Spored za torek 11., sredo 12. in četrtek 13. junija: 1. Žurnal Pathé. (Kinematografsko poročilo o aktualnih dogodkih, športu, modi itd.) 2. Mlin na veter. (Senzacijska drama v baryah. Hollandova Film-Ko.) 3. Nje moška vloga. (Sijajna ameriška veseloigra. Vitagrof-Film-Ko.) 4. Maščevanje, ki se ne ponesreči. (Zaloigra v dveh dejanjih. Italijanski umetniški film z mad. Ganzales, znamenito italijansko tragedijno, v glavni vlogi. Cimsfilm-Ko.) 5. Tekme v kovčegu. (Burna humoreska z ljubljencem občin-

stva Slaksom Linderjem v glavni vlogi.) V petek zvečer specialni večer z izbranim sporedom. Med drugim zanimiva drama z levi: »Levi so ušli.«

Najnovjša telefonska in brzojavna poročila.

ATENTAT PROTI ČUVAJU. — PRED NOVIM VELEIZDAJALSKIM PROCESOM?

Zagreb, 10. junija. Iz atentata jurista Jučiča namerava komisar Čuvaj inscenirati nov veleizdajalski proces. Dosedaj je zaprl vse bosanske akademike, ki so se v Zagrebu in jih izročil sodišču. Trdi se, da je bil Jučič v zvezi z Belgradom in sicer z »Narodno Obrano«, ki ga je povodno zadnja izleta hrvaškega dijaštva v Belgrad nagovorila na atentat, ter mu izročila tudi mesto zahtevane bombe brovinjine revolver. Vendar so te vesti le izmišljotine zagrebške policije, ker je Jučič sam odločno izjavil, da je streljal na Čuvaja iz lastnega nagiba! Tudi ni bil, kakor poroča policija, dvakrat v Belgradu, nego samo kot soizletnik skupno z ostalimi dijaki. Čuvaj namerava izrabiti atentat na svojo osebo v političke namene in inscenirati nov veleizdajalski proces, v katerega bi pritegnil vse odličnejše hrvaške opozicijske politike in časnike. Jasnó je, da se gre Čuvaju le zato, da bi izbral ta atentat in če bi povdaril svojo absolutno moč.

DŽAVNI ZBOR.

Dunaj, 10. junija. Vlada je predložila zbornici proračun o mihovarčinskem fondu, čigar potrebnostne znašajo za l. 1912. v celoti kron 10.054.802. Na Kranjsko odpade od te vsote 286.997 K, to je 3%. Podrobnosti proračuna za Kranjsko so sledeče: 1. Za osuševanje ljubljanskega barja šteti obrok vodnogospodarski razred 153.597 K. 2. Za vodovode v Cerkljici in Rakeku tretji obrok 56.000 K. 3. Za navedene melioracije: a) za uravnave hudo-urnikov Močlinik. Pasji rep in Belo v Vipavski dolini, ki je proračunjen na 80.000 K. pri-spevek 64% in da prvi obrok 24.400 K. b) za uravnave Sava, ki je proračunjena na 480.000 kron pri-spevek 50% in sicer prvi obrok v znesku 46.000 K.

Dunaj, 10. junija. V državnem zboru se je vršila danes debata o drugi skupini službene pragmatike, zlasti o št. 31. in 32., ki sta bila soglasno sprejeta. V imenu vlade je nastopil zopet sekijski šef Fries. Kakor znano so slovenski klerikalci s svojo minoritetnim predlogom restituirali prvotni tekst vladne predloge. Glede teh dveh pragrafov so se jim pridružili sedaj tudi poslanci poljske ljudske stranke. Vsi ostali poslanci so bili za odsekov predlog.

ZOPET EKSPLOZIJA SMODNIŠNICE.

Dunaj, 10. junija. V Steinfeldu je v noči na nedeljo zletela zopet manjša smodnišnica, v kateri je bilo 1400 kg smodnika, v zrak. Izkazalo se je, da je vso gotovostjo, da gre pri tej eksploziji za atentat. Le po naključju ni eksplodirala v bližini se nahajajoča smodnišnica IV., v kateri se je nahajalo 151.000 kg smodnika. Iliša pa je skoro do mulega demolitana, tako da je upravljanje, da se ni tudi tu vnel smodnik. Uradna preiskava je dosegla, da se je eksplozija pripetila vsled zločina. Najbrže je atentator vrzel ročno bombico ali pa zažgal z netilno vrvi. Dognalo se je nadalje, da se je ob polu 1. ponoči približal objektu in strahu neki kot častnik oblečeni človek. Straža, Bosnjak Vaso Maksimović ga je po predpisih ustavil ter ga pustil naprej, ker je častnik vedel za parolo. Dve minuti potem se je pripetila eksplozija in mala smodnišnica je izginila s površja. Med tem je prihitel iz vojašnice častnik Zverina in vojak mu je javil, kaj je videl. Takoj so začeli neznanca zasledovati, alarmirana je bila cela bosanska stotinja in že se je zdelo, da imajo atentatorja, zlasti ker so pomagali pri lovu tudi ulanci in avtomobilisti, ko je neznanec naenkrat izginil brez sledu. Razširjene so vesti, da je atentator neki italijanski častnik ali vojun.

Odgovorni urednik Radivoj Korene.
Last in tisk »Učiteljske tiskarne«.

Pošljite naročnino, ako je še niste!

Potrta neizmerne žalosti javlja vsem sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da nama je nemila usoda ugrabila najinega dobrega in nepozabnega brata, gospoda

Antona Aškerca

mestnega arhivarja in slovenskega pesnika.

Pogreb prebalega pokojnika se vrši v sredo, dne 12. junija ob 5. uri popoldne iz dež. bolnice na pokopališče k sv. Krištofu v grobnico Pisateljskega podpornega društva.

Ljubljana dne 11. junija 1912.

Miha in Janez Aškerc, brata.

I. slov. pogrebni zavod Jos. Turk.

Mali oglasi.

Cenjenim gostom, ki prihajajo v Trst javljamo, da dobe prenočišče v ulici Carradovi št. 18, dve minuti od južnega kolodvora. Za obilen obisk se priporoča Hinko Kosič, voditelj gostilne N. D. V. 336—15

Gospod išče stanovanje s 3 meblovanimi sobami za mesec julij in avgust. Več v »Prvi anončni pisarni«. 403—1

Trgovsko naobražen gospod posebno v pisarniških poslih, želi od 15. junija do konca julija primerne službe. Ponudbe pod »360« na »Prvo anončno pisarno«. 400—3

Zunanje tobakarne.

GORICA:

Karol Schmelzer, južni kolodvor. Ter. Leban, Corso Verdi 20. Jan-Sardagua, Gosposka ulica št. 9. Likar U., državni kolodvor.

KRANJ:

Adamič Glavni trg. Rant. Širer, na kolodvoru.

BLD:

Pretnar in A. Wöhring. K. Schmelzer, Nabrežina. K. Schmelzer, St. Peter na Krasu. K. Schmelzer, Divača. Trbojevič, Reka. A. Komel, Komen pri Nabrežini. Rus Josip, Gorenji Logatec. Domicelj A., Rakek. K. Werli, Cerkljica. Marinič, Postojna. M. Grobeteč, Bohinjska Bistrica. Oton Homan, Radovljica. M. Zigon, Skofja Loka. Zvezna trgovina, Celje. Vilko Weigl, Maribor. M. Peterman, Zidmost. Josip Kos, Novo Mesto. A. Tomašič, Opatija. Sax, tiskarnar, Idrija.

„Učiteljska tiskarna“

v Ljubljani

r. z. 70. z.

Frančiškanska ulica št. 8

je najmoderneje urejena in opremljena za tisk vsakovrstnih tiskovin: knjig, brosur, urad. tiskovin, not, lepakov, vizitk, in kuvert.

Litografija. - Stereotipija. - Najmodernejša črke in op. tiska. Tisk v različnih barvah. Najfinejša izvršitev. Solidna in točna postrežba.

Dobro idoča

gostilna

ki se nahaja v večji obrestujoči se hiši, na prometnem kraju v ljubljanski okolici, se pod izredno ugodnimi denarnimi pogoji proda.

Pojasnila v posredovalni pisarni

Peter Matelič v Ljubljani

Škofja ulica 10. — Telefon 155.

Razglas.

Mestni magistrat ljubljanski naznanja, da se bodo počenši s 13. junijem 1912 vsak četrtek popoldne ob 3. uri brezplačno stavile koze v veliki dvorani Mestnega doma. Vabijo se vsi stariši, kojih otroci še niso cepljeni, da prinese te k cepljenju in k pregledu cepljencev, ki se vrši teden kasneje na istem kraju in ob istem času. Pri pregledu izroče se tudi izpričevala o cepljenju ter bodi posebno še poudarjeno, da se v smislu ministerjalne naredbe zahteva pri sprejemu otrok v ljudsko šolo izpričevalo o vspešno cepljenih kozah.

Mestni magistrat ljubljanski,

dne 20. maja 1912.

Župan:

dr. Ivan Tavčar l. r.

Po nizko reducirani ceni

prodaja

„Angleško skladišče oblek“

spomladanske obleke za gospode, dečke in otroke, ter najnovejšo konfekcijo za dame in deklice.

O. Bernatovič, Ljubljana, Mestni trg št. 5.

„DAN“ se prodaja po vseh tobakarnah po 6 vin.

V kavarni Central

vsak dan vso noč

KONCERT

nanovo došle priljubljene tamburaške damske kapele „CENTRAL“.

Z velespoštovanjem

Štefan Miholič, kavarnar.

Spominjajte se dijaškega društva „Domovina“!

Del. glavnica:
K 8.000.000.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani. Rez. fond nad K 800.000.

Stritarjeva ulica št. 2, (lastna hiša)

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in Celju.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

4 1/2 %

UČITELJSKA TISKARNA

Telefon št. 118.

v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8.

Telefon št. 118.

Jan Legova knjižnica: Rapo: Dane. Cena 1 K.
Slapčak: Turki pri Sv. Tihnu, ilustrovan
knjiga. Cena 1-20 K.

M. Gregorič: Otroški
oder, gled. igre za
mladino. 1-50 K.

Štupar: O prvinah in
spojinah, Buscov.
Cena 1-50 K.

Brunet: Telovadba.
Cena 4 K.

Mešček: Beleške iz
fizike in kemije.
Cena 40 vin.

Marolt: Zgodo-
vinske učne sli-
ke. Cena 2 K.

Vizitke

Engelbert Gangl:
Beli rojaki.
Cena vezani knjigi K 3-
broširani K 2-60.

Kuverte s firmo

Jožef Ribičič:
Kraljestvo čebel.
Cena vezani knjigi 80 vin.

Trgovske račune

Knjižnica Učiteljskega konvikta: Julčka Mišnjakovega
zbrani spisi I., II. in III. zvezek. Cena à 1-50 K. —
Rapo: Mladini. Cena 1-50 K. — Gangl: Zbrani spisi.
I. in II. zvezek. Cena 1-50 K.

Adamič: Slava Cesarju! Spevoigra za
mladino. Cena 3 K. — Besedilo k
Adamičevi spevoigri. Cena 10 vin.

Žirovnikove na-
rodne pesmi. I.
in II. zvezek.
Cena à 20 vin.

Bretl: Kako si o-
hranimo zobe.
Cena 20 vin.

Vse predpisane in
potrebne šolske
tiskovine.

Razni napisi na
lepenkah za
šole.

Novo! Popravljal-
na znamenja na
tabelah.

Tabela o pravil-
nem mešanju
umetnih gnojil.

Vse tiskovine za
knjižnice.

Uradne tiskovine
za županstva.

Vse najnovejše ti-
skovine za o-
brtno - nadalje-
valne šole.

Stereotipija

Litografija

Muzikalije

Založba knjig

V „Učiteljski tiskarni“ se tiskajo: Slovenski Branik, Dan, Učiteljski Tovariš, Slovenski Ilustrovani Tednik, Rudar, Domače ognjišče, Zvonček, Popotnik, Naša Bodočnost, Gasilec, Zarja, Tobačni delavec.